

וברכת מילה ששאלתם כך היא , המל אומר :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה :

אבי הבן מבריך :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להבניט
בבריתו של אברהם אבינו :

והטומדין אומדין . כשם שהכנסתו לברית כך הכניסוהו לתורה ולחופה ולמצות ולמעשים
טובים :

ומחגיגין טוס ומברך :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדש ידיד מבטן . חוק בשארו שם
וצאצאיו תהם באות ברית קדש, על בן בשכר זה אל חי חלקנו צורנו
צוה להציל ידידות שארנו משתת, לטען בריתו אשר שם בבשרנו, ברוך אתה
ה' כורת הברית :

תשתלח אסותא דחיי ודרחמי בן קדם מיכרא דשמיא לאסאה לרביא הרין . ויתקרי
שמה בישראל (פלוני), ויתסי כבה דאתסיאו מי טרה על ידי משה . וכמיא
דיריחו על ידי אלישע , בן יהסי בעגלא ובזמן קריב , ואמרו אמן :

תשתלח אסותא דחיי ודרחמי בן קדם מיכרא דשמיא , לאסאה לאמיה דרביא
הרין , דהיא צריכה אסו . ותהסי כמא דאיהסיאו מי טרה ע"י משה
ובמיא דיריחו על ידי אלישע , בן התסי בעגלא , ואמרו אמן :

ומשגדין את הכוס לאמו של תינוק , ולמה לאמו של תינוק שנאמר עליו שירה ,
ובקבו הזכור רחמים על התינוק ועל אמו , כמו שרגילין לומר כשם
שהכנסתו לברית כך הכניסוהו לתורה ולחופה , ותשתלה אבותא , ולאמו חולה היא
ולריכה לרחמים ולרפואה , לכך שותה אותו אמו של תינוק :

והבי אמר שר שלום גאון⁹⁷ כשמברך אבי הבן להכניסו בבריתו של אברהם
אבינו , אין מברך אלא לאחר המילה , ואעפ"י שאמרו חכמים כל המלות בלן
מברך עליהן טובה לעבייתן , מילה שאני דהיישין שמה התקלקל המילה וגמלא
מוציא שם שמים לבטלה . ואם האומר שחייב ותקיעה נמי ליחוש , לא דמו
הנך תרחין הן בידו שלו . ואיכא למימר דמאי מקיים לבו , [מילה] ביד
אחר הוא מי יימר דמקיים הלכך לאחר [המילה] מקומה , וכך מנהג בשתי ישיבות .
ואשר קדש כך אמורה בתלמוד , ה"ר המברך אומר אשר קדש ידיד מבטן וכו' ,
[ובין] דכתי גרסינן בגמרא אין לכוונה ואין להוכיף עליה , וכך אמר מר רב צדוק
גאון ז"ל , מביאין לפנינו מים ובהם הדם ומיני בשמים שדיוח נודף יפה יפה ,
ומוהלנין . מביאין לפנינו מים . ומוהלנין את התינוק על המים שיפול דם המילה
לאחד המים , ורוחלין בהן ידיים כל הנועדים . כלומר זה דם הברית שבין
המקום לאברהם אבינו . והכי אמר מר רב יהודאי גאון בית דין שמלו במקום
שאין

⁹⁷ ע"י עור יוד"ס ס' רב"ה שמיא זה ע"ש :

סדר מילה

שאין חזק הכל מצרכין להכניסו צנרתו :

המל' את הגרים לומר, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה והמזכר לומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים, ולהסיף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ, שנא' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי • בא"י כורת הברית :

המל' את הטבדים מצדך :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים, ולהסיף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית, לא נתקיימו שמים וארץ שנא' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי • ברוך אתה ה' כורת הברית : מי שמל גר או עבד גדול יכסה ערוה ויצדק על המילה ואח"כ ימול : אמר רב פפא האי לומנא דלא מייזן סכנתא סווא ומעצדיק ליה :

ברכת אירוסין

ברוך אתה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות, ואמר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי תופה וקידושין. ברוך אתה ה' מקדש ישראל על ידי תופה וקידושין :

ברכת תתנים ששאלתם, אין לה זכר בצרכה המזון כל עיקר, חלל שאומר תחלה ברוך שהשמתה במשני :

ואלו הן שבע ברכות שמצרכין כל שבעת ימי חופה, בתחלה לומר : *

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהכל ברא לכבודו :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר האדם :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בצלם בצלם רמות תבניתו והתקן לו סמט בגין ערי עד • ברוך אתה ה' יוצר האדם :

שורש תשיש ותגל עקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה • בא"י משמח ציון בבניה :

שמחת תשמת רעים אהובים כשמחך יצורך מקדם • בא"י משמח תתן וכלה :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר ברא ששון ושמחה תתן וכלה • גילה ורנה וריצה אהבה ואהוה שלום ורעות, מרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה ובתצונות יהושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצוללות תופות חתנים ממשחתה נעים ומננינים • ברוך אתה ה' משמח תתן וכלה :

כהיום הזה בירושלים, ירבו שמחות בישראל, ויעטו אגרות מישראל, ירבו בשורות טובות בישראל, ירבו ישועות בישראל, ירבו נחמות בישראל, תרבה אהבה בישראל, תרבה ברכה בישראל, תרבה גילה בישראל, תרבה ריצה בישראל, ירבה הוד בישראל, ירבה ועד בישראל, ירבה זכות בישראל, ירבה חתן בישראל, ירבו ימים טובים בישראל, אליהו הנביא במרה יבא אלינו, המלך המשיח יצמח

* ש'עגמ' כהנאות (דף ח' ע"א) לזכר שנינו נחמאות צניכות כאלה :

סדר ברכת התנים

יצמח בימינו, יצליחו תתן וכלה, ישכחו שניהם זה עם זה ויעלצו שניהם זה עם זה, ויעמידו בנים ויאריכו שנים בשבוי יהודה, בנים מצליחים וכלכם ברוכים. ישמח תתן בכלה, וכלה תשמח בתתן, בבנים ובנות, בעושר ובנכסים, בבנים עוסקים בתורה מקיימי מצות בישראל:

ודוקא הוא שיש שם פנים חדשות שאומר כל שבעה. אבל אין שם פנים חדשות אין אומר שבע ברכות אלא יום ראשון. מכאן ואילך מברך שהשמחה, ואשר ברה. משבעה ועד שלשים אע"ג דאיכא פנים חדשים אם אמר מחמת טיולא מברך שהשמחה במעונו, ואי לא לא, וכי אמר מחמת טיולא עד כמה, אמר רב פפי משמיה דרבה עד תריביר ירחי שחא, ומקמי טיולא מאימתי, מכי רמי שערי באסינחא:

והכי אמר רב צמח גאון שמת השמח כך מנהג גשתי ישיבות וכל מקומות שחוסמין בה משמח חתן וכלה, ואשר ברא ששון ושמחה פותח בה בברוך. והכי אמר שר שלום גאון בברכת חתנים כל שבעה, יום ראשון בשעת כניסתן לחופה, מכאן ואילך בשעת סעודה על טום של ברכה בכל סעודה וסעודה, אם יש עשרה ומתנים מן המנין, וכך מנהג גשתי ישיבות:

הכנס לבית הכנסת אומר:

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל. ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתתיה אל היכל קדשך ביראחד:

כשיולא אומר, ה' נתני בצדקתך למען שוררי הישר לפני דרכך:

הכנס לכרך, בכניסתו אומר:

יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לכרך זה לשלום:

בקץ ללאח אומר:

מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני מברך זה לשלום, ובשם שהוצאתני לשלום כך תכניסני לביתי לשלום, ותסמכני לשלום ותציעדני לשלום, ותצילני מבף אויב ואורב בדרך, ותגני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ברוך אתה ה' שומע תפלה:

א"ל אליהו לרב יהודה אחוס דרב סלא חסידא, לא תרוי ולא תרתח דלא מחטא, וכשאתח יולא לדרך המלך בקוקך ולא. ומאי ניבו תפלה של דרך, אמר רבי יעקב אמר רב חסדא, יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתוליכני לשלום ותסמכני לשלום וכו'. אמר רביי לעולם לשתוף איניש נפשיה בדי צורה דלימא בלסון רביס שתוליכנו ותסמכנו. אימת מללי לה, אמר רב יעקב אמר רב חסדא משעה שהחזיק בדרך, מכי נפיק ומכני, ועד כמה עד פרסה, דאפילו נפק לאורחא דחד פרסה צריך ללטיי תפלת הדרך, והיכי מללי לה רב חסדא אמר מעומד, ורב ששה אמר אפילו מהלך, רב חסדא ורב ששה סו קא חלי באורחא, קם רב חסדא וקמללי תפלת הדרך א"ל רב ששה לשמעיה מאי קא עביד רב חסדא א"ל קאי ומללי תפלת הדרך, א"ל חוקי לדידי נמי מהיות טוב אל תקרי רע: וסמכך

תפלת הדרך

והטהולך במקום סכנה מתפלל חפלה קצרה : אחרים אומרים .
צרכי עמך מזובים ודעתן קצרה , יהי רצון מלפניך ה' אלהי שחתן לכל אחד
ואחד כדי שיצטוו ולכל גייה וגייה די מחסדה, והטוב בעיניך עשה . ברוך
אתה ה' שומע תפלה :

אמר רב הונא הלכתא כאתריס, ומאן דבעי ללויי הבינו, בדוכתא דחלתא
טפי, מזלי חפלה קצרה כאתריס, ואע"ג דלייט אביי אמאן דמזלי הבינו,
הכי מזלי במתא לכל באורחא דליכא דחלתא, הבינו לריך, אבל מזלי לנתא
דאתריס. חו היא תפלת הבינו :

הבינו ה' אלהיך לדעת דרכיך, ומול את לבבך לדראתך ותורתך ולסלוח ולהיות
נאולים. ורחקו מסכאוב ודשעו בנאות ארצך, ונפתים מארבע תקבין. והתועים
ברבר משפט ברעתך ישפטו, ועל הרשעים תניף ירך, וישמחו צדיקים בבגן עירך
ובתיקן היכלך ובעריכת נר לבן ישי משיחך, סרס נקרא אתה תענה. ברוך אתה
ה' שומע תפלה :

וכאי ליכא בין הבינו לתפלה קצרה דאתריס, ליכא דהבינו בעי תלת קמיימתא
ותלת בתרייתא וכי טייל למתא לא בעי ללויי שמונה עשרה, תפלה קצרה לא
בעי תלת קמיימתא ותלת בתרייתא וכי טייל למתא בעי ללויי שמונה עשרה, הבינו
מעומד, תפלה קצרה חפילו מהלך :

כשיוצא אדם בלילה בלא טעה אומר :

מימיני אל. ומשמאלי עזיאל, ומלפני נמצאל, ומאחרי שעשועאל, שכונת אל על
ראשי, הצילני ה' מפגע רע ומשטן רע :

וכל טפה שאדם לדרך לנקביו וכנס לבית הכסא. קודם כניסתו אומר :

התכבדו מטובים קרושים משרתי עלין, תנו כבוד לאלהינו, שמרנוי שמרנוי,
עורנוי עורנוי, סמכוני סמכוני, עד שאכנס ואצא, שזה דרכן של בני אדם :
כשנשנה ויוצא נוטל ידיו ואין לריך לברך על נטילת ידים אלא מברך ברוך
אשר יצר את האדם בחכמה, כמו שכתוב למעלה : והנפכה אינו מקנה
אלא בשמאל, טקך אמרו חכמים תניא ח"ר עקיבא פעם אחת נכנסתי אחר
ר' יהושע לבית הכסא ולמדתי ממנו שלשה דברים, למדתי שאין נפסין מזרח ומערב
אלא לפון ודרום, ולמדתי שאין נפסין מעומד אלא מיושב, ולמדתי שאין מקנחין
בימין אלא בשמאל, ח"ל בן עזאי עד כאן הפזת פניך בברך, ח"ל תורה היא
וללמד אני לריך. ומפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל מפני תורה שניתנה
בימין, שגא' מימינו אש דת לנו. רבה בר בר חנה ח"ר יוחנן מפני שקרובה לפה,
רש"ל אמר מפני שקרובה [בה] קשר של תפילין, רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמראה
בה טעמי תורה, ח"ר תחום כל הטוב בבית הכסא ניזול משלשה דברים מן
הנתינים מן העקרבים ומן המזיקין, וי"א אף חלומותיו מיושבין עליו :

כנסים לבית המרחץ אומר :

יהי רצון מלפניך ה' אורי שתכניסני לשלום ותציאני לשלום, ותצילני מזו ומבזוא
בה לעתיד לבא, ותצילני משריפת אש ומשקיעת טים ומפסולת אבנים .

ואל

תפלות לפרקים

ואל יארע [לי] דבר קלקלה ועון מעתה ועד עולם ;

כשילא מאי , אמר רב אחא בר יעקב , מודה אני לפניך ה' אלהי שהצלתני מן האור : כדרב [אבהו] הי הוא עאל לבי בני , הוא סמכין ליה תרין עבדין , איפחות בי בני מחותיה , איחרמי קם אחרי שישי ואזילנאו לתרין עבדיה , ואזיל מאה ומד גברא כחד אכריה , ומאה ומד באידך אברא . אמר (רב) סיימו (רב פפא) [דרי אחא] :

סנכנס לסזין דס אומר

יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק זה לרפואה ותרפאני , כי רופא חנם אתה : וכשיולא אומר , ברוך אתה ה' רופא חנם : (שנה ק"ט) אמר שמואל פורסא דמחא כחד בשבתא כארבעה ובמעלי שבתא , אבל שני וחמישי לא , דאמר מר מי שיש לו זכות אבות יקוי דס בשני ובחמישי מפני שצית דין שלמעלה ושלמטה שזין כאחא , בתלחא מאי טעמא לא משום דקאים מאדים בזוי , מעלי שבתא נמי קאים מאדים בזוי , כיון דדשו ביה רביס שומר פתאים ה' . אמר שמואל ארבע דהוא ארבע דהוא ארבעה עשר דהוא עשרים וארבע , ארבע דליכא ארבע בתריה כלבו סכנתא . ראש חדש ושני לו (שלישי) חולשא , ושלישי (חולשא) [סכנתא] , ומעלי יומא דעלרת סכנתא . וגזר רבן בכל מעלי יומא עבא משום מעלי יומא דעלרתא , דנסיף ביה זיקא דשמיא עבא , ואי לאו דקבילו ישראל אורייתא הוה עבחינאו לטלוהו גרמייכו , רב ושמואל דאמרי תרזוייכו האי מאן דעביד מלתא לשבי פורתא והדר ליקום דאמר מר חמשה קרובין למיתה יחר מן החיים , ואלו הן אכל ועמד שסה ועמד יסן ועמד הקיז דס ועמד שמש מטתו ועמד . הקיז דס לא יאכל , חג"ש , חלב גבינה בימים שחלים , אמר שמואל הדין איניש דאוכר ואכל בשרא דלפורה , פרח לביה כי לפורה , והניח אין מקיזין דס לא על עופות ולא על דגים ולא על בשר מליח , אמר שמואל הקיז דס שחיה לאלתר ואכילה עד חיי מיל , רב ושמואל דאמרי תרזוייכו כל המיקל בסעודה הקיז מקילין לו מזונותיו מן השמים אמרי הוא לא חס על נפשו ואנו נחוס עליו , אמר רב חייא בר אשי אמר רב לעולם ימטר אדם קורות גיפו ויקנה מעלים לרגליו , הקיז דס ואין לו מה יאכל ימטר מעלים שברגליו ויעשה מהם לרכי סעודה . מאי לרכי סעודה רב אמר בשר ושמואל אמר יין , רב אמר בשר נפשא חלף נפשא , ושמואל אמר יין סומקא חלף סומקא , תחלא וסוכרא סכנתא , אשתא וסוכרא סכנתא , שני לדס דג , ושני לדג דס :

העובר על קברי ישראל אומר :

ברוך אתה אלהיט מלך העולם אשר יצר אתכם ברין זון אתכם ברין ובלבל ברין אתכם ברין , וידע מספר כלכם [ברין] והוא עתיד להקיסכם ברין , ולהחיות אתכם לחיי העולם הבא : ברוך אתה ה' שזיה המתים :

העובר על קברי עכו"ם אומר :

בושה אמנם מאד תפירה יולדתכם הנה אחריית גימ מדבר ציה וערבה , ואמר מתים בל יתו רפאים בל יקשו , לכן פקרת ותשמידם ותאבד כל זכר לבו :

וכשמסיימין

תפלות לפרקים

וכשמסיימין לקבול את כמות, לאחר שאומר לדון סדין אומר סגליה [לכור] :
 יתגדל ויתקדש שמוה רבא . בעלמא דהוא עתיד לדתא ולאחאה מיתא . ולמבני
 [קרתא] דירושלם . ולשכללא היכלא , ולמעקר פולחנא נוכראה מארעיה ,
 ולאחבא פולחנא קדשא דשמיא לאתריה , וימליך קדשא בריך הוא מלכותיה
 ויקריה בחייכון וביוסיכון ובחיי דכל בית ישראל , בעגלא ובזמן קריב : ועוונן , יהא
 שמוה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמא , יתברך . אמן , וישתבח ויתפאר ויתרום
 ויתנשא ויתגדר ויתקלם שמוה דקדשא בריך הוא , לעילא מכל ברכתא שרתא
 תושבתתא ונתמתא דאמין בעלמא ואמרו אמן , יהא שלמא מן שמיא וחיים ושבע
 וישועה ונחמה והצלח לכל ישראל ואמרו אמן : עשה שלום וכו' :

ברכת אבלים

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם דיין הרחמים , שופט האמנות , שדנו בדיני
 אמתו , ככתוב הצור תמים פעלו כי כל דרכו משפט , אל אמנה ואין
 עול צדיק וישיר הוא , ברוך אתה ה' מנחם לב אבלים :

ברכת המזון לאבל

נברך מנחם אבלים שאכלנו משלו . ברוך אתה ה' אלהינו מלך השלם הון את העולם
 בלו ומטיב לכל , כי על הכל גברו רחמי וחסדי , ועל ישראל תחלה וסוף ,
 כאמר פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון , בא"י הון את הכל :

על ארצנו נודה לך ה' אלהינו שהנחלת את אבותינו ארץ חסדה טובה ורחבה
 ברית ותורה חיים ומזון , ועל שהוצאתנו מארץ מצרים . על הכל ה' אלהינו
 את מרים לך ומברכין את שמך אלהי ישענו . ברוך אתה ה' על הארץ ועל המזון :
 נחם ה' אלהינו את המתאבלים את אבלי ירושלים ואת האבלים באבל הזה . נחם
 מאכלם , שמתם מינונם , כאמר כאיש אשר אמו תנחמו בן אנכי אנחמכם
 ובירושלים תנחמו . בא"י מנחם אבלים ובנה ירושלים . אמן :

ברוך אתה אלהינו מלך העולם , אבינו מלכנו אירינו קדושנו קדוש יעקב המלך
 הטוב והמטיב , שבכל יום ויום הוא מטיב עמנו , אל אמת דיין אמת שופט
 בצדק , שליט בעולט , שאנחנו עמו ועבדיו . וחיבין את בכל להזות לו ולברכו , נגדר
 פריצות הוא יגזור את הפרצה הזאת מעלינו ומעל כל ישראל לחיים ולשלום ,
 והוא ימלנו לעד חן וחסד ורחמים וכו' :





אלה הם שמות הגאונים הנזכרים בסדר רע"ג, עפ"י א"ב.

אלעזר אלוף, מרנא ורבנא, בסדר של פסח.

יצחק, רבינו.

יהודאי רב נהרא דעלמא (בס' ר"ה. ובה' סוכות) רב יהודאי ריש מחיבתא:

כהן צדק גאון ז"ל בה"פ (תם חכר למי קדוהן).

משה מר, רב משה גאון.

נטרונאי ב"הילאי ריש מחיבתא דמתא מחסיא, ע"י מר רב יוסף מאור

עימי לקהל אליסאגה.

נחשון, רב ריש מחיבתא.

סעדיא, אדונו חכר בנרכה יולר לור. ב"פ. ג"כ בס' שמחת תורה.

עמרם בר ששנא בריה דמרתא ורבנא שם עון, חכר ג' פעמים.

פלסוי, רב ראש ישיבה. ובה' סוכה חכר רב פלאוי בן אביי:

צמח, רב ראש ישיבת גאון יעקב בישיבה, היא פומבדיהא:

צדוק גאון, מאור עימי מר רב:

שר שלום, ריש מחיבתא דמתא מחסיא:

